

Directorate of Distance Education
Acharya Second Year Annual Examination May, 2017
Paper - 6, Vyakarana

(शब्देन्दुशेखरः-स्त्रीप्रत्यय, कारक, अव्ययीभावप्रकरणानि)

Time : 3 hrs.

Max. Mark: 100

(Write answers in Answer booklet only)

I. पञ्च एव प्रश्नाः समाधेयाः । 5x20=100

- (१) जातिलक्षणं नागेशरीत्या प्रतिपादयत ।
- (२) अनुपसर्जनात् इति गृह्यमाणविशेषणम् उत स्त्रीप्रत्ययविशेषणम् इति विशदयत ।
- (३) अजाद्यतष्टाप् इति सूत्रं यथाग्रन्थं व्याख्यात ।
- (४) निर्दुष्टं स्वातन्त्र्यं विवेचयत ।
- (५) आधारस्य त्रैविध्यम् उपपादयत ।
- (६) मतभेदपुरस्सरं प्रातिपदिकार्थं व्याख्यात ।
- (७) ध्रुवपदस्य प्राचीन-नवीनयोराशयं कथयत ।
- (८) समर्थः पदविधिः इति सूत्रे सामर्थ्यं पदविधित्वञ्च विशदयत ।
- (९) निभाषाधिकारस्य प्रयोजनम् उपपादयत ।
- (१०) प्रथमानिर्दिष्टं समास उपसर्जनम् इति सूत्रार्थं परिशील्य पूर्वकाय इत्यादौ आपत्तिं परिहरत ।

000

Directorate of Distance Education
Acharya Second Year Annual Examination May, 2017
Paper - 7, Vyakarana

(वैयाकरणसिद्धान्तलघुमञ्जूषायां सुबर्धवादः महाभाष्ये कारके १,४,२३ अनभिहिते २-३-१ इति सूत्रपर्यन्तम्)

Time : 3 hrs.

Max. Mark: 100

(Write answers in Answer booklet only)

I. पञ्चैव प्रश्नाः समाधेयाः । सर्वे समानाङ्काः । मञ्जूषायाः प्रश्नत्रयं, भाष्यात् प्रश्नद्वयं समाधेयम्। 5x20=100

- (१) प्रातिपदिकार्थसूत्रे सर्वैः प्रकारैः वचनग्रहणप्रत्याख्यानं मञ्जूषारीत्या कुरुत ।
- (२) दीक्षितोक्तं कर्तृलक्षणं परिष्कृत्य नागेशाशयं विशदयत ।
- (३) मञ्जूषारीत्या द्वितीयार्थं कथयत ।
- (४) सदलकृत्यं-कर्मणा यमभिप्रैति स सम्प्रदानम् इति सूत्रं व्याख्याय सम्प्रदानभेदान् प्रदर्शयत ।
- (५) षष्ठी शेषे इति सूत्रविहितं षष्ठीविभक्त्यर्थं विमृशत ।
- (६) पचादीनां प्रति कारकं क्रियाभेदः नाम-कः विवृणुत ।
- (७) अनभिहिताधिकारस्य प्रत्याख्यानं विवृणुत ।
- (८) कारके इति अधिकारसूत्रं यथाभाष्यं विशदयत ।
- (९) प्रधानेन समवाये स्याली परतन्त्रा व्यवाये स्वतन्त्रा इति पङ्क्तिं सावतरणं व्याख्यात ।
- (१०) कारक इति सञ्ज्ञानिर्देशश्चेत् सञ्ज्ञिनो निर्देशः इति वार्तिकाशयं प्रकटयत ।

Directorate of Distance Education
Acharya Second Year Annual Examination May, 2017
Paper - 8, Vyakarana

(महाभाष्यम् ७,८,९ आह्निकानि वैयाकरणसिद्धान्तलघुमञ्जूषायां शक्तिलक्षणाव्यञ्जनप्रकरणानि)

Time : 3 hrs.

Max. Mark: 100

(Write answers in Answer booklet only)

I. सूचना 'क' भागात् प्रश्नत्रयम् 'ख' भागात् प्रश्नद्वयं समाधेयम् । सर्वे समानाङ्काः । 5x20=100

खण्डः 'क'

- (१) स्थानेऽन्तरतम इति सूत्रे प्रथमान्तसप्तम्यन्तपाठयोः कतरः पक्षः साधीयान् इति विचार्य भाष्योक्तरीत्या सूत्रस्य प्रत्याख्यानं कुरुत ।
- (२) प्रत्ययलोपे प्रत्ययलक्षणम् इति सूत्रं सदलकृत्यं विचार्य सूत्रस्य प्रयोजनानि लिखत ।
- (३) इग्यणः सम्प्रसारणम् इति सूत्रेण वाक्यस्य सञ्ज्ञा विधीयते उत वर्णस्य इति यथाभाष्यं विचारयत ।
- (४) स्वं रूपं शब्दस्याशब्द सञ्ज्ञा इति सूत्रस्य प्रयोजनं प्रतिपाद्य सूत्रप्रत्याख्यानप्रकारं दर्शयत ।
- (५) अलोन्त्यात् पूव उपधा इति सूत्रे अलः इति पञ्चम्यन्तमथवा प्रथमान्तमिति विचार्य नानार्थकेऽलोन्त्यविधिरिति परिभाषायाः प्रयोजनानि निरूप्य खण्डयत ।
- (६) एच इग्घस्वादेशे इति सूत्रस्य प्रयोजनानि प्रतिपाद्य प्रत्याख्यानं कुरुत ।

खण्डः 'ख'

- (७) लक्षणायाः गौणीशुद्धभेदौ विमृशत ।
- (८) ईश्वरेच्छा शक्तिरिति मतमुक्त्वा नागेशसिद्धान्तं व्यवस्थापयत ।
- (९) शक्तेः त्रैविध्यं निरूपयत ।
- (१०) व्यञ्जनावृत्तिं सोदाहरणं व्याख्यात ।

000

Directorate of Distance Education
Acharya Second Year Annual Examination May, 2017
Paper - 9, Vyakarana

(लघुशब्देन्दुशेखरे अजन्तप्रकरणम्, वाक्यपदीये साधनसमुद्देशः कर्माधिकारान्तम्- १-८९ कारिकाः, न्यायसिद्धान्तमुक्तावली-शब्दखण्ड च)

Time : 3 hrs.

Max. Mark: 100

(Write answers in Answer booklet only)

- I. पञ्च प्रश्नाः समाधेयाः ।** **5x10=50**
- (१) प्राचीनोक्तनिराकरणपूर्वकं विकारागमानां प्रत्ययसञ्ज्ञां वारयत ।
- (२) प्रातिपदिकाधिकारस्य प्रयोजनं निरूपयत ।
- (३) जसः शी इति सूत्रं व्याख्यात ।
- (४) सर्वादीनि सर्वनामानि इति सूत्रं व्याख्यात ।
- (५) यू स्त्राख्यौ नदी इति सूत्रे दीर्घयोः ग्रहणे प्रमाणमुपस्थापयत ।
- (६) सर्वनाम्नः स्या द्वस्वश्च-इति सूत्रं यथाग्रन्थं निरूपयत ।
- (७) अयोगवाहानां स्वरूपं प्रतिपादयत ।
- II. द्वौ प्रश्नौ समाधेयौ ।** **2x15=30**
- (१) ईप्सितकर्मणः त्रैविध्यं निरूप्य 'चतुर्धान्यतु कल्पितम्' -इत्यंशं व्याख्यात ।
- (२) अपादानलक्षणपुरस्सरं तद्भेदान् निरूपयत ।
- (३) हेतुलक्षण-करणानां भेदं प्रतिपादयत ।
- (४) कर्तृभेदान् सोदाहरणं निरूपयत ।
- III. एकः प्रश्नः समाधेयः ।** **1x20=20**
- (१) शक्तिग्रहं व्याकरणोपमानम्-इत्यादिश्लोकं व्याख्यात ।
- (२) नैयायिकमते जातौ शक्तिः उत व्यक्तौ निरूपयत ।
- (३) आसत्तिस्वरूपं मुक्तावलीदिशा व्याख्यात ।

Directorate of Distance Education
Acharya Second Year Annual Examination May, 2017
Paper - 10, Vyakarana
 (व्याकरणशास्त्रीयेतिहासः निबन्धश्च)

Time : 3 hrs.

Max. Mark: 100

(Write answers in Answer booklet only)

- I. त्रयः प्रश्नाः समाधेयाः ।** **3x20=60**
- (१) व्याकरणशास्त्रस्य उत्पत्ति क्रमविकासौ च लिखत ।
 (२) महाभाष्यस्य वैशिष्ट्यं लिखत ।
 (३) भर्तृहरिप्रणीतः व्याकरणग्रन्थः कः तस्य परिचयो देयः ।
 (४) सिद्धान्तकौमुद्याः महत्त्वं लिखत ।
 (५) नव्यवैयाकरणानां परिचयः प्रदेयः ।
- II. चतुर्णां लघुटिप्पणीं लिखत ।** **4x5=20**
- (१) हरदत्तः ।
 (२) कैयटः ।
 (३) प्रौढमनोरमा ।
 (४) प्रक्रियासर्वस्वम् ।
 (५) भूषणसारः ।
 (६) माधवीयधातुवृत्तिः ।
 (७) शब्दकौस्तुभम् ।
 (८) भाषावृत्तिः ।
- III. द्वौ प्रश्नौ समाधेयौ ।** **2x10=20**
- (१) व्याकरणशास्त्रे भट्टोजिदीक्षितस्य योगदानम् ।
 (२) व्याकरणशास्त्रे नागेशकृतग्रन्थानां महत्त्वम् ।
 (३) सरस्वतीकण्ठाभरणम् ।
 (४) भट्टिकाव्यम् ।